

שיעו - Scio

מאת: יהודה בן-צור

שם האוניה נגזר כנראה משמו של אי יווני - שיעו או 'שיאו'.
כינויים: 'הושע', המושיע ו'ממזרת'.

ביצעה 8 הפלגות רכש מיולי 1948 עד יוני 1949

כישלון ההפלגה הראשונה

ב- 5 באפריל 1948 - לאחר פריקת משלוח הנשק הצ'כי הראשון שהגיע למעגן ת"א בספינה 'נורה' ב- 1.4.48 - רשם ב-ג ביומנו את לקחי הפרשה: "האיחור במשלוח הראשון נגרם מחוסר ספינה מוכנה. עכשיו יהודה [ארז] קנה ספינה בת 1,700 טון (היא באיטליה [הכוונה ל"זקן" - Maestralle]). קנו גם ספינה שנייה בשביל 'אתי' [כינויו של אהוד אבריאל והכוונה לרכישת Scio] - תיקח כל הסחורה (כ-700 טון)... [הכוונה למשלוח הנשק הצ'כי השני, שהגיע כבר לנמל המוצא ביוגוסלביה והמתין לאוניה]... כל אחד קונה לו ספינות. דרוש מרכז... רצוי שהדבר יוטל על שאול [מאירוב-אביגור]¹, שבינואר 1948 סיים את תפקידו כראש 'המוסד לעלייה ב'. משימת ריכוז הרכש באירופה הוטלה עליו ע"י ב-ג כבר ב- 20.3, "בפגישה של הצמרת הביטחונית בביתו של הרמטכ"ל יעקב דורי, שהיה מרותק למיטתו"².

תהליך רכישת שיעו החל במהלך חודש מרץ סמוך להגעת שאול למטה הרכש בז'נבה ב- 23.3. כשבוע לאחר מכן הוא שוחח טלפונית עם עדה סרני, הממונה על שלוחת 'המוסד' באיטליה, שטענה בפניו: "רכישת כלים [הכוונה לכלי שיט] עניין של זמן לא קצר... בעניין 'המושיע' [הכוונה לשיעו] מחכה לידיעות מרגע לרגע..."³.

ב- 14 באפריל פירט ב-ג ביומנו את "המשלוח השני של 450 טון אצל 'יורם' [יוגוסלביה]: (1,400 מכונות [מקלעים], 10,000 רובים, 16 מיליון כדורים, 1,5 מיליון כדור לפרבלום)...". מהאמור לעיל עולה, שעד אז המשלוח המתין כבר לאוניה כשבועיים ימים. בצהרי אותו יום "יצא [שאול בדחיפות מז'נבה] לאיטליה להזיז המשלוח" לאחר שסיכם במחברת העבודה שלו את פרטי האוניה ותהליך רכישתה: "מחיים [חיים גלברד, גזבר 'המוסד' באיטליה] - כלי ברזל Scio - כלי 'אפרים' [כינוי של מילנו, מקום מושבו של חיים] עובד [הכלי פעיל]. לא ישן ביותר [נבנה רק... ב-1919]. [משקלו] 820 טון גרוס. [נפח] 1,200 מ"מ. [מנוע] הכלי [מופעל] על דלק נוזל - נפטה רגילה. הכלי במצב טוב. המוטור קצת ישן במצב טוב. מבקשים עבורו 60 מיל' ל"ט [כ- \$100,000]. מהירותו 8.5-9 מיל לשעה. לפי ח' 'פרננד' [כינויו של חנן גייסמר, פעיל 'המוסד' שהתמחה בעסקי ספנות] יוכל לעמוס 450 טון סחורה [רכש] + 300 ט' סחורה נוספת [מטען הכיסוי] וגם קצת עצים יתרת 'פן-קראסנט' [חמר גלם שנותר מאונית המעפילים לשעבר, 'קיבוץ גלויות' באזור ונציה] לערך 50 מ"מ. חנן ודמי. [דמיניו, מכוואי איטלקי בשרות 'המוסד'] בודקים הכלי בדרום, במס' [מסינה]. יחזרו מחרתיים. ב- 16.4 צריך לתת תשובה אחרונה. יוכל אולי להיות ב-21 או 22.4 בונציה.

¹ 'יומן המלחמה', ד. ב-ג. עמי 341.

² אריה בועז, 'עלום ונוכח בכל'. הוצאה לאור משה"ב 2001, עמ' 7-225.

³ 'מחברות שאול', שיחה ב- 29.3.48, 24/54/1 עמ' 7, א"צ.

המו"מ [מתנהל] ע"י מונטה [מי האיש ? לדברי אפרים אילין, סוחר פרטי ממילנו שמערכת הרכש הסתייעה בשרותיו, הוא טיפל ברכישת האוניה]. בשעה 21.00 – [נתקבל] מברק מ'פרננד' – תוצאות הבדיקה חיוביות⁴. שיעו אמורה הייתה להגיע ארצה כאונית הרכש השלישית עוד לפני סיום המנדט הבריטי, אך בסופו של סיפור היא הגיעה ב-8 ביולי לחיפה, לאחר הקמת המדינה.

"מלחמות היהודים", שהחלו סביב רכישת 'נורה' וגרמו לאחור הגעתה לנמל המוצא ביוגוסלביה, נמשכו ביתר שאת בעת רכישת שיעו. עד לרכישת שתי ספינות אלו, רכש מנגנון 'המוסד לעלייה ב', בראשותה של עדה סרני, שלוש אוניות רכש – 'בוריאה', 'רקס' ו'הזקן'. רכישת שיעו הוטלה ע"י שאול על... גזבר 'המוסד' באיטליה, שהיה חסר ניסיון בתחום זה. בהתייחסה לעניין בספרה שפורסם ב-1975, כתבה עדה סרני⁵: "עד כה וכה נקנתה בגנואה בחפזון מטורף האוניה שיעו, בעלת מעמס של 800 טון... האיש שלנו [בשולי ספרה המצוי בידי – י. ב.צ. - כתבה עדה בכתב ידה: שאול אביגור]... שקנה אותה בגנואה, לא ידע כי אחד מבעליה היה קשור עם חברה בריטית...".

בראיון מוקדם בשנות ה-60⁶ עדה "שפכה את לבה": "...בשום אופן לא יכולתי בזמן הקצר לסדר עוד אוניה בשביל... אהוד, החליט שאול, שאני לא מסוגלת לנהל את העבודה... והוסיף עוד איש לחפש אוניות... שאול נתן הוראה לחיים גלברד, גזבר המוסד במילנו, איש משרד, לחפש אוניות... חשבת: במה הוא יעזור? ... איש ללא כל ניסיון... חיים יצא לגנואה לחפש. נעשה לי רע, כי גנואה היה נמל, שבמשך כל זמן עבודתי [מיוני 1945] נשארתי רחוק ממנו. הוא מלא סוכנים בריטיים... והנה... חיים גלברד פנה בדיוק לשם ומצא אוניה... רק יצאה מהנמל [ונציה] והיה ברור... שהאנגלים יודעים עליה... עשו שגיאה על שגיאה... יכלו לא להודיע לצוות [האיטלקי] שהאנגלים יודעים, במקום זה הודיעו... והביאו את הצוות למצב של פחד כזה... שהאוניה [לאחר העמסתה] הגיעה לספליט [יוגוסלביה] הצוות הודיע שלא ייסע. ששה שבועות האוניה... עומדת בספליט... כשראו שאין מה לעשות והתייעצו אתי... אמרתי תשלחו לי האוניה [לאחר פריקת המטען]... לנמל גאאטה [בחוף המערבי של איטליה]... ואחליף את הצוות... מה אהוד אמר – שאני מסרתי העניין לאנגלים...". לקרוא ולא להאמין.

גרסתו של שייקה דן, 'האיש שלנו' ביוגוסלביה שונות במקצת:

גרסה א' - "...כאשר... שיעו... הייתה מוכנה לצאת מנמל שיבניק, קבלתי הודעה משאול אביגור "אסור להפליג"... אהוד, הנמצא בדרך אליך, יסביר... הרגשתי לא נוח שעלי להודיע ליוגוסלבים... הרי הבטחתי להם למנוע פנצ'רים. בבואו, בישר לי אהוד כי נודע לעדה סרני... שהבריטים יודעים על האוניה שיעו... והם אורבים לה בחופי הארץ... ניסינו עוד לטלפן לשאול... אבל תשובתו הייתה חד-משמעית "לא".

גרסה ב' – "אשר לפרשת שיאו. האוניה הגיעה לשיבניק והעמיסה את הנשק. כשהייתה כבר מוכנה להפלגה הודיעו לי אנשינו בצ'כיה ואיטליה שהבריטים יודעים עליה. גם הצוות התחיל להתלונן. פרקנו את הנשק והבאנו את האוניה לנמל קטן [ספליט ?] בקרבת מקום. אח"כ [ביוני 1948] השתמשנו בה לשירותים אחרים – בין השאר להבאת הדלק לשדה התעופה [תחנת מעבר למטוסים מצ'כיה ארצה] שהוקם בשלב יותר מאוחר"⁷.

כאמור, לסיום הפרשה נאלץ שייקה להורות על פריקת המטען ושיעו נשלחה חזרה לאיטליה; ואילו אהוד העדיף להתייחס לפרשת האיחור ברמז ובמידה מסוימת של ציניות. במכתבו לגלילי מה-26.5.48 על נושאי רכש שונים הוא כתב: "מלבד כל אלה נמשכים הדברים הרגילים – ובאופן רגיל. אצל 'ורם' [יוגוסלביה] שוב [רמז לאיחור המשלוח הראשון שהמתין לבואה של ספינת הרכש הראשונה, 'נורה'] מונחים 5,000 רובים, 1,200 מכונות ירייה ו-12 מיליון כדורים ואין עוד אוניה..."⁸. נקל להבין את זעמו של אהוד על כך שגם המשלוח השני שלו עומד להגיע באחור ניכר, אך מכאן ועד להטחת אשמה בעדה סרני בדבר

⁴ 'יומן המלחמה', עמ' 350. 'מחברות שאול'. [א'צ], עמ' 57.

⁵ עדה סרני, 'ספינות ללא דגל' עמ' 197.

⁶ תיק סרני 19.40, עמ' 8, את"ה. (ללא תאריך. בשוליים נרשם בכתב יד 'סודי ביותר – נפתח במרץ 1995').

⁷ עמוס אטינגר, 'צניחה עוורת', הוצאת זמורה-ביתן 1986, עמ' 3-302. עדות שייקה – כנראה מתחילת שנות ה-50, א"צ.

⁸ מכתב של אבריאל לגלילי מה-26.5.48 בספרו של פיני וזה, 'המשימה רכש', עמ' 1-240.

מסירה לבריטים, רב המרחק. להאשמה זו הגיבה עדה בראיון הנ"ל: "אהוד... רצה לשכוח שהאוניות בשבילו הוזמנו ברגע האחרון, שהנשק שלו נשאר בספליט, באשמתו... כדי לכסות על עצמו פרסם בכול מקום שאם הנשק שלו לא הגיע בזמן – אשמתי". !! לא יאומן כי יסופר, גם אם עדה הגזימה במקצת. על חומרת הפרשה תעיד העובדה ש"שאלו יצא [מז'נבה] לאיטליה להזיז המשלוח".

לאפרים אילין – כאמור, באותה עת סוחר פרטי באיטליה שנענה לפניית שלוחת מערכת הרכש המקומית לסייע במשימות הלוגיסטיות הקשורות ברכישה ו/או הכנה של כלי שייט (הספינה הראשונה הייתה 'נורה', שנרכשה במחצית הראשונה של מרץ 1948) – יש גרסה שונה לחלוטין: "ההצלחה של 'נורה' [שכאמור, אף היא הגיעה באיחור] לא חזרה על עצמה באוניה שיעו, שהוטל עלי לטפל בה... שיעו נרכשה בידי פרליני וקלוסיו, שני איטלקים שעבדו בשירות סניף 'ההגנה' ברומא, בראשות עדה סרני. אינני יודע מה היו השיקולים שהביאו לכך – אך ברור שלכן לא יכלה הספינה למלא את **משימתה העיקרית**: העברת נשק צ"כ מיוגוסלביה לארץ... האוניה הועמדה לרשותי בנמל ונציה והוטל עלי להשלים את הצוות, לדאוג לסחורות כיסוי, לסדר את שטרי המטען ושאר הניירת הרשמית ולהכין את... הצעדים הדרושים לקראת הפלגת האוניה. כל הפעולות בוצעו במהירות וביעילות, אך למחרת הפלגתה... ליוגוסלביה – טורפדה כל המשימה. אנשי שירות הביטחון הבריטי באו... לוונציה, חקרו את סוכן האוניה... ואת עמילי המכס שטיפלו במשלוח [המטען שיועד ל"כיסוי" – תוצרת חקלאית תמימה]... ומכך הסקתי שהמשימה נכשלה... היה ברור, שאם תנסה להעביר נשק לארץ, היא תיפס. מיד הודעתי על כך לשאלו אביגור ושייקה דן והצעתי לעכב את האוניה בנמל היוגוסלבי. משום מה, אילין אינו מזכיר את נוכחות אהוד אבריאלי, "בעל הבית" של האוניה, שבסביבות 26.3 ביקר בוונציה למטרה זו וקיים את הקשר עם שאלו ושייקה⁹.

כך או כך – ואין כול סיבה שלא לקבל את גרסתה של עדה סרני, שכאמור לא הייתה מעורבת ברכישת האוניה – גם משלוח הנשק הצ"כ השני נאלץ ל"המתין" לאוניה בנמל המוצא ביוגוסלביה. אבריאלי "שילם" את מחיר אי-מעורבותו המוקדמת ברכישת אוניות עבור המשלוחים שלו. בסופו של דבר, הגיע משלוח הנשק ארצה רק בסוף מאי 1948, באוניה Ressurrectio (כינוי 'רקס'), שסיימה בסוף אפריל לפרוק בת"א משלוח תותחי 20 מ"מ, שנרכשו ע"י ארזי, ובדרכה לאיטליה הופנתה לעבר יוגוסלביה. ברישומי יח' הרכש של 'ההגנה' זכה משלוח זה לשם משותף: "ביום 28.5.48 הגיע משלוח 'שיאו-רקס'¹⁰", אם כי בהרכב שונה מהמובא לעיל ביומנו של ב-ג, מה-14.4.48; ואילו שיעו, שזכתה ב"צדק" לכינוי 'הממזרת', הוחזרה, כאמור, לאיטליה להחלפת צוות.

מהגרסות השונות לא ברור מי "הצית את הגפרור" שגרם לביטול ההפלגה – האם היה זה צוות האוניה שקיבל "רגליים קרות" או שמא היה זה הדווח של אילין לגורמי מערכת הרכש באיטליה (ולא ישירות לשאלו ו/או שייקה, כטענתו). בכל מקרה ההחלטה הסופית הייתה של שאלו. באשר ל"יכוח" בדבר האחריות לכישלון הפעלת 'הממזרת' בהפלגת "הבתולים", אין כל הוכחות לטענת אילין הנסמכת, לדבריו, על "השערתו הפרטית" בדבר בגידת שני האיטלקים שסייעו רבות לשלוחת 'המוסד' באיטליה¹¹. רשת סוכני המודיעין הבריטי, שפעלה בנמלי איטליה לאיתור אוניות המעפילים מאז 1945, התקשתה, בהגדרה, לאתר אוניות רכש משום שאלו – בניגוד לאוניות המעפילים – לא נזקקו להכנות מיוחדות וארוכות למילוי משימתן – הובלת מטענים; מאידך, אין להוציא מכלל אפשרות, שמישהו שהיה מעורב בתהליך הרכישה וההכנה וכאלו היו רבים – המתווך, סוכן האוניה, פקיד הרישום, סוכן הביטוח וכיו"ב – עבד בשירות הבריטים.

⁹ ב-26 במרץ 1948 טלפן אבריאלי מוונציה לשאלו: "המשלוח השני יכול לצאת מ'עפרי' [צ'כיה]...". "מחברות שאלו", [א"צ] (ארכיון צה"ל), עמ' 3.

¹⁰ פ. וזה, 'המשימה רכש', טבלה בעמ' 281 וכן דו"ח של יוסף אבידר, טבלה מס' 21, בכתב ידו, את"ה.

¹¹ בספרו 'על החתום', עמ' 143 טוען אילין: "ההשערה הפרטית שלי היא, שהמקור העיקרי לדליפה היו שני האיטלקים. מצד אחד הם סייעו להגנה... וקיבלו על כך שכר ביד נדיבה. מצד שני הם העבירו לבריטים ידיעות... וקיבלו על כך שכר נוסף". יוס'קה יריב, מ"פ הפלי"ם לשעבר שהיה מעורב ברכישת 'נורה', דחה טענה זו במכתבו לעדה סרני מה-31.7.86, שהגיע לידי באדיבות אלמנתו, זהבה.

כאמור, עדה טענה, שהיא לא הייתה מעורבת ברכישת שיעו. ראוי לציין שאין זו פעם ראשונה שעדה נעקפה ע"י שאול¹², דבר שלא היה עולה על הדעת בתקופת קודמה, ארזי, ששלט ביד רמה בכל הגורמים שפעלו באיטליה – 'המוסד לעליה ב', הבריחה, 'המרכז לגולה', 'ההגנה' והרכש. לדברי עדה "יהודה לא השאיר מנגנון דמוקרטי. הוא היה המפקד והבחורים ממלאי הפקודות"¹³. לאחר שיהודה עזב את איטליה באפריל 1947 חלה התדרדרות ביחסי שאול-עדה¹⁴ (ראוי לציין ש'גד' - כינויו של פנחס ספיר - מחליפו של שאול כמרכז הרכש באיטליה, ידע להעריך את פועלה של עדה: "אני כשלעצמי חושב כי לעדה יכולת וקשרים יוצאים מן הכלל. נפגשתי עם אלו מהאנשים... המשמשים מתחרים לה בקשריה. אפשר לקבוע בוודאות כי אינם מגיעים לקרסוליה..."¹⁵).

החל מיוני 1948 התייצבו דפוסי עבודת "הצי היהודי", שהיה מורכב מאניות העולים והרכש. הנסיבות הגיאופוליטיות הביאו להטלת האחריות לשליטה, פקוח ומתן שירותים ימיים - לרבות איוש המלווים - לכלל האוניות שחצו את הים התיכון בדרכן מ / אל ישראל על מנגנון 'המוסד לעליה' באיטליה. ההתחשבות בגין השירותים נעשתה ברמת גזברי המערכות. מטעמי "נוחות" המשיכו רוב האוניות להפליג תחת דגל זר. רובן נשאו דגל איטלקי והיו חייבות להעסיק ימאים איטלקיים. החל מה- 8 ביולי 1948 הנהיג 'זקי' - זקימוביץ משה, שהחליף את עדה סרני, רישום (כמעט) יומי של "מצב הכלים"¹⁶. נתוני ההפלגות שבידנו מבוססים בעיקר על רישומים אלו שנכתבו בזמן אמת' על אף שהם לוקים בחסר בשל שיטת "העברת הקשר" מתחנה לתחנה. "באמצע הדרך" הקימו האוניות קשר עם מערכת הרכש בארץ והפסיקו את הקשר עם איטליה (הרשימה הפותחת ב-8.7 כללה 20 כלי שיט, 8 אוניות רכש, 4 כלי שיט עבור חיל הים ו-8 ספינות עולים. ביניהן גם שיעו "הנמצאת כנראה בדרכה לארנון" [ארצה] בהפלגתה השנייה.

הפלגה שניה

תאריך הגעה ארצה, לחיפה: 8-9 ביולי 1948.
הרכב הרכש: "10,000 כידונים ו-15,000,000 כדורי 7.92".
צוות המלווים: דן בן-אמוץ (בתמונה) - ימאי הפלי"ם, ואבינועם קופשטיין-אדם - 'גדעוני'.

לאחר כשלון הפלגת הרכש הראשונה מיוגוסלביה והחזרת שיעו לאיטליה, הושלמה החלפת הצוות הסרבן במחצית הראשונה של חודש יוני 1948. בחודשיים שהלכו לאיבוד חלו התפתחויות מפליגות שהשפיעו על פעילות אוניות

הרכש. הוכרזה הקמת המדינה שהביאה לסיומו של ההסגר הבריטי על חופי הארץ, החלה פלישת צבאות ערב שהייתה מלווה בהתקפות אוויריות וימיות מצריות לאורך החוף הישראלי¹⁷, הוטל ע"י מועה"ב ב-29.5.48 אמברגו בינ"ל על אספקת נשק למזה"ת ומשקיפי או"מ הוצבו בנמלי הארץ.

כתוצאה מ"מחסור חמור בדלק למטוסים בארץ", הופנתה שיעו לנמל מרסיי והוטענה ב-200 טון דלק בחביות. ב-11.6 היא יצאה ממרסיי ובדרכה נכנסה לנמל מסינה להעמסת מוקשים - "קוקטייל" בדוק לפיצוץ רבתי. ממש באותם ימים ניהל שייקה דן, נציג מערכות הרכש והעליה ביוגוסלביה, מו"מ עם השלטונות להקמת תחנת-ביניים לנחיתת מטוסי תובלת הרכש הצ'כי (מבצעי 'בלק'), בדרכם מצ'כיה ארצה. בקשתו אושרה והוחל בהקמת התשתית הדרושה ובראש וראשונה הכנת מצבור דלק למטוסים - מצרך שיוגוסלביה לא הייתה מסוגלת

¹² במהלך ספטמבר 1947 הטיל שאול על בן ירושלמי לקנות שתי ספינות ולהכין אותן – Maria Christina ל'א תפחידונו' ו- Sette Fratelli 'לקוממיות'. לדברי בן "החלטה זו לא נתקבלה ברצון ע"י אנשי איטליה", עדות בן ב-7.12.65, סימול ראשי 26-2, את"ה.

¹³ תיק 19.40, את"ה, עמ' 16.

¹⁴ לדברי אריה בועז, 'עלום ונוכח בכל', עמ' 194, נאלץ שאול למנות את עדה "בהעדר מועמדים מתאימים אחרים". חוסר הכימיה בין השניים היה הדדי. בראיון מה-12.6.94, את"ה, טענה עדה: "התפקיד שהוא [שאול] קיבל היה הרבה יותר מדי גדול בשביל היכולת שלו".

¹⁵ מכתב של פ. ספיר לשקולניק-אשכול מה-6.9.48. חטיבה 15, מיכל 168, תיק 7, אי"ט (ארכיון יד טבנקין).

¹⁶ ראה את"ה, סימול א/1/זקימ/123 (עיזבון זקימוביץ).

¹⁷ ב-2.6.48 הפגיזה קורבטה את קבוץ שדות-ים, פעילות ראשונה של הצי המצרי בחופי ישראל.

לספק. "יום אחד... הודיע לי שאול אביגור [הממונה על הרכש באירופה] כי... שיעו... העמיסה חביות דלק בנמל אנטוורפן... ביקשתי שהדלק יישלח אלי לנמל באקאר. שאול נענה לי"¹⁸. ב- 15.6 בישר "שאול מאירוב [אביגור] לאהרון רמז וללוי אשכול [בכירי חה"א ומשה"ב]: ...שהותר לנו בסיס מעבר ל'בלק'ים... אולם אצל 'יורם' [יוגוסלביה] אין טיפת דלק... אנו מנסים להפנות ל'יורם' את ספינת הדלק... [ואכן], בהמשך הועברה ליוגוסלביה האוניה שיעו..."¹⁹.

ב-16.6 יצאה שיעו מנמל מסינה וכעבור ששה ימים, ב- 22.6 היא הגיעה לנמל באקאר ביוגוסלביה. הדלק הועבר ברכבת למנחת קטן ליד הכפר דוראצ'וב, אשר על חוף הים האדריאטי. לימים התייחס שי'קה דן לנושא זה: "מעולם לא דברתי... עכשיו מרגיש אני חובה וצורך נפשי לפרוע אותו חוב של כבוד ליוגוסלביה, שבלעדיה מי יודע כיצד, איך ובעיקר מתי היו ארגזי הנשק והמטוסים מגיעים ארצה..."²⁰. ראוי לציין שאוניות רכש שהגיעו להעמסה ביוגוסלביה לאחר מכן, נוצלו להעברת דלק לתחנות המעבר האוויריות – הראשונה שכונתה 'אלבאמה', ליד ניקשיץ במונטנגרו והשנייה בטיטוגרד, ליד הגבול האלבני - שפעלו ביוגוסלביה עד ינואר 1949, בפיקודו של גדע שוחט²¹, טייס חיל האוויר הבריטי במלה"ע, שריכז בשנים 8-46 את פעילות הכנת אוניות המעפילים במרסיי ובמאי 1948 הועבר למערכת הרכש האווירי בצ'כיה ויוגוסלביה.

בניגוד להוראה "כי לאחר פריקת הדלק תצא האוניה הריקה ישר לאיטליה", החליט שי'קה לנצל את ההזדמנות ולהטעין בשיעו את "הנשק הרב, העומד ללא שימוש במחסני נמל שיבניק... באותה אוניה שממנה נפרק בזמנו"²². המדובר בשארית המשלוח שהורד משיעו בסוף אפריל 1948 בנמל שיבניק לפני החזרתה לאיטליה - כמובא בכתבה על כשלון מסע הרכש הראשון שלה - שכלל "10,000 כיכונים ו- 15.000.000 כדורי 7.92"²³ ולשגרו ארצה (בדו"ח מפ' חיל ציוד וחימוש מה-8 בספט' 1950 - המשלוח המשותף 'שיעו-רקס' שהגיע ב-28 במאי 1948 כולל את פרטי הציוד הצ'כי: מקלעי מ.ג. 34 – 1,364, רובי 7.92 – 9,760 כדורי 9 מ"מ 1.500,000 ו-7.92 מ"מ 16.000,000. הכיכונים אינם מוזכרים).

ב-30 ביוני 1948 שוגר מז'נבה מברק לשאול, שהיה בביקור בארץ: " 'הושע' יצא הבוקר עם קרוב ל- 300 טון סחורה". למחרת היום שוגר מברק ל'ליש', כינוי של שקולניק-אשכול ול'אהרון', כינוי של פניי וזה, הממונה על יח' הרכש במשה"ב: "אתמול... יצא 'הושע' [כינוי של שיעו] מ'יורם' עם קרוב ל- 500 טון סחורה. שמנו 180 טון בצלים [מטען כיסוי]. הכלי בקשר עם 'ליאונרד' [איטליה] עד שיעבור לרשותכם"²⁴.

בהתקרבה לחופי הארץ היא זכתה לליווי אונית חיל הים. בליל 8-9 ביולי, בתום ההפוגה הראשונה - וכשלושה חודשים לאחר רכישתה - הגיעה שיעו לנמל חיפה. למחרת היום הפציץ מטוס סורי את הנמל, אך הוא לא הצליח לפגוע בכלי השייט המעטים שהיו בו. הפריקה נמשכה עד 11 ביולי ובו ביום יצאה שיעו חזרה לנמל נאפולי. בדרכה, היא נקלעה לסערה עזה בדודקנז ונאלצה להיכנס למחסה באי סקרפנטוס. זמן מה לאחר מכן הצטרפה אליה הנחתת Prato שהייתה בדרכה ארצה מאיסטנבול עם מטען רכש נשק קל, בפיקודו של ימאי הפל"ם אורי טהון²⁵. לנאפולי הגיעה שיעו רק ב-24 ביולי 1948.

¹⁸ עמוס אטינגר, 'צניחה עוורת'. עמ' 4-303.

¹⁹ אבי כהן, 'גשר אווירי לעצמאות', הוצאת הענף לתולדות חיל האוויר, עמ' 182.

²⁰ ע. אטינגר, עמ' 21-310.

²¹ עדות גדעון שוחט, [א"צ], ללא תאריך.

²² ע. אטינגר, עמ' 303.

²³ 'מחברות שאול', 1954/24/2 עמ' 30, [א"צ]: "נתקבל 11.7.48. משלוח 'אתי' [כינוי של אבריאל] 'הושע'";

ואילו פניי וזה, 'המשימה רכש', אינו מתייחס כלל לפרטי משלוח זה ברשימת האוניות בעמ' 198.

²⁴ מברקים מס' שצ"א ושצ"ד, עמ' 51 ו-53 12/24/54, [א"צ].

²⁵ ראיון עם אורי טהון ב-10.2.94, את"ה. בחיפה נמסרה הנחתת לחיל הים ושמה הוסב לגוש עציון פ-39.

הפלגה שלישית

תאריך הגעה ארצה: 21 בספטמבר 1948.

משקל המטען: 150 טון²⁶, הרכב, כמפורט להלן.

צוות המלווים: ימאי הפלי"ם בני קרביץ וברוך זילברברג ו'הגדעוני' (?).

ב-24.7.48, בשובה לנאפולי לאחר סיום הפלגתה השנייה, הועמדה שיעו לתקופת תיקונים, שנמשכה עד ה-19.8. ב-25.8 הורה שאול אביגור טלפונית ל'פינו-פנחס גינזברג, הגזבר בז'נבה ול'זקי' באיטליה: "לסכם עם 'אלון' [יהודה ארזי] שימסור לו את שיעו להעמסת הסחורה של איזוטו [פרסקיני, תותחי 20 מ"מ], פגזים וקמח [חומר נפץ]. בעוד יומיים יהיו לכלי כול הרישיונות"²⁷.

ב-1.9.48 הודיע 'זקי': שיאו בידי 'אלון' [א"צ]. בשלב זה הוצב בני קרביץ, ימאי הפלי"ם, כמפקד האוניה ומערכת הרכש הודיעה ל'מוסד' כי "דרוש 'גדעוני' בשביל שיעו בעוד יומיים". ב-9.9, בעיצומה של ההעמסה, דווח 'זקי' לספיר כי: "בשיאו יש לעת עתה פחות ממאה טון" [א"צ]. למחרת היום דווח 'אלון' לספיר: "שיאו יפליג ביום ראשון". מהמידע המצוי ברישום היומי בתקופה מה-5.9 עד 13.9 עולה, ששיאו הייתה מוכנה להפלגה בנמל נאפולי ומאד יתכן שהיא גם הוטענה בנמל זה. ואכן ב-14.9 דווח לספיר: "שיאו יצא בשעה 15.00 היום" (ברישום היומי נכתב: "שיאו R [רכש] עזב את נון", נאפולי).

ב-15.9, בדרכה למסינה, דווח 'אלון' לספיר: 'שיאו' יצא אתמול... ומוביל: 27 תות' 20 מ"מ, א.פ., 127,000 פגזים להם. 50 טון 'קמח' [חומר נפץ], 10 פנטה [?], 60,000 מלאים ו-4 טון שונות" [א"צ]. מיד לאחר מכן הבריק ספיר לשאול ואשכול: "אתמול, 14.9.48 יצא השיאו עם סחורת 'אלון' מ'ליאונרד' [מאיטליה], עם רכש של ארזי ומכיל 27 כלים [תותחי] 20 מ"מ, 127,000 פגזים, 50 טון 'קמח', 10 טון פנטה, 60,000 מלאים 'ליאונרדיים' ו-4 טון שונות"²⁸. בארכיון יד-טבנקין מצוי ה-Manifest, שטר המטען שהוצא ע"י סוכן אוניות בגנואה - ונועד ל"כסות" את מטען הרכש - לפיו המטען כולל סחורה תמימה כגון חבילות משי מלאכותי, חוטי כותנה ומנועים חשמליים, ארוזים ב-354 ארגזים וחבילות במשקל של 150 טון. יעד ההפלגה הרשום: 15.9.48 - מנאפולי לאלכסנדרטה (תורכיה)²⁹. למחרת היום חצתה שיעו את מיצר מסינה ונכנסה לנמל מסינה בסיציליה להטענת מטען הכיסוי כשהיא נושאת את השם... עמליה (יתכן ונעשה שימוש במסמכי אוניה ישראלית, א/ק 'עמל', ע"מ להטעות את משקיפי האו"מ³⁰). בסיום הטענת מטען הכיסוי המשיכה שיעו בדרכה לנמל חיפה ו'זקי' דווח לספיר: "שיאו צריך להיות בדרך 6.5 ימים". ב-19.9 בחולפה ע"פ האי כרתים הוקם קשר ישיר עם הארץ ויומיים לאחר מכן, ב-21.9, היא הגיעה לנמל חיפה. באותו לילה רשם ב-ג ביומנו: "הלילה הביאה אוניה 27 תותחים 20 מ"מ (איזוטו פרסקיני), להם 127,000 פגזים, 50 טון ט.נ.ט. וחומרים חיימים - כל זה הורד כבר במשך הלילה. יש עוד מכשירי קשר באוניה..."³¹.

בסיום הפריקה ב-23.9 הפליגה שיאו מחיפה לנאפולי. כעבור יומיים היא חידשה את הקשר עם איטליה. באותו יום, 25.9, היא נקלעה לסערה שאילצה אותה לתפוס מחסה במפרץ "בפינה הדרומית של כרתים". כעבור יומיים היא נצטוותה להגיע לנמל נאפולי, אליו היא הגיעה ב-29 בספטמבר 1948 ע"מ "לשנות את השם בהתאם להוראות 'ארנון'³². ב-1.10.48 הבריק שאול ל"אור" [ספיר בז'נבה] ו'אלון': "... במשלוח שיאו קבלנו מחוץ לתחמושת 15 כלי [תותחי 20 מ"מ] קומפלט על גלגלים. 6 כלים קומפלט על בסיס קבוע נמוך. 4 כלים קומפלט חד-קנים עם בסיס ימי גבוה. שני בסיסים דו-קניים ימיים בלי

²⁶ פיני זזה, 'המשימה רכש', רשימה בעמ' 198.

²⁷ 'מחברות שאול', 633/56/1, [א"צ]. פיני זזה, 'המשימה רכש' עמ' 198 מציין שהמטען היה מורכב מחומר נפץ בלבד.

²⁸ מברק מס' קכ"ד מה-15.9.48, [א"צ].

²⁹ חטיבה מ/25 סדרה 6 מיכל 6 ג' תיק 10, אי"ט.

³⁰ ראה 'המשימה רכש' - "שיעו 1 עמליה מסינה" - עמ' 198; קודם לכן, ב-15.6.48 שימשה עמל ככפיל של אונית הרכש בוריאה, ע"מ להטעות את משקיפי או"מ - 'המשימה רכש', עמ' 241-2.

³¹ 'יומן המלחמה', עמ' 707. בניגוד לאסמכתאות הקיימות, ב'המשימה רכש', עמ' 198, נקבע ששיאו הגיעה ב-24.9.

³² 29.9.48 - שיחת טלפון בין 'זכי' לספיר. [א"צ].

מערכות ירייה וקנים. 31 קנים רזרביים ללא מערכות ירייה. הודיעו מתי יגיעו מערכות הירייה והקנים לבסיסים הימיים הדו-קניים...³³.
להלן תיאור הפלגה זו, השלישית, באמצעות טבלה המבוססת על הרישום היומי שנוהל ע"י שלוחת 'המוסד לעליה' באיטליה בין התאריכים 16 ביולי - 1 באוקטובר 1948.

מקור	הסבר ופרשנות
16 ליולי – רכש ³⁴ . עזב את 'ארנון' ב- 11/7. בכתב יד- התעכב בנמל בדרך בגלל סערה ³⁵ .	בסיום ההפלגה השניה, יצאה שיעו ב- 11/7 מחיפה לנאפולי.
21 ביולי - נמצא בנאפולי	בנאפולי
25 ליולי – רכש. הוביל דלק מ'סידיני' ל'יורם' וציוד ל'ארנון'. הגיעה אמש לנ.	תיאור הפעילות בהפלגתה השניה עד להגעתה ב- 24/7 לנאפולי.
26 ביולי – נמצאת בנ. בתיקונים	בתיקונים בנאפולי (עד 17/8).
30 ביולי עד 3 לאוגוסט – נמצאת בנ. בתיקונים. יהיה מוכן 15/8	"
6 באוגוסט – בנ. תהיה מוכנה ב- 17/8	"
17 באוגוסט - יהיה מוכן ב- 18/8	רכש. בנאפולי. תהיה מוכנה מחר.
19 לאוגוסט – ר'. צריכה לקבל דלק (20 טון). מוכנה להפליג. שארית הדלק תקבל בעברה את מסינה	רכש. הצטיידות לקראת הפלגה למסינה. המפקד: בני קרביץ.
5-13 בספטמבר – R. עומד מוכן בנון.	רכש. עדיין בנאפולי ככוננות להפלגה. "דרוש 'גדעוני' לשיעו בעוד יומיים, ב- 7/9" ³⁶ .
15 בספטמבר – R. 14/9 עזב את נון.	רכש. אתמול הפליגה מנאפולי
16 בספטמבר – עבר את המיצר.	חצתה את מיצר מסינה.
18 בספטמבר - נמצא ע"י כריתה. עומד בקשר עם 'ארנון'.	נמצאת ליד כרתים. בקשר עם הארץ.
19 בספטמבר – נמצא ע"י האי הגדול. עומד בקשר עם 'ארנון'.	עדיין ליד כרתים.
21-22 בספטמבר – צריך כבר להיות ב'ארנון' (אין הודעה רשמית).	פורקת בנמל חיפה. (הגיעה בשם 'עמליה' עם 150 טון חמר נפץ ³⁷).
25 בספטמבר – זרק עוגן בפניה הדרומית של כריתה בגלל סערה (הולך ל'ליאונרד').	עוגנת בכרתים בדרכה חזרה לאיטליה.
27 בספטמבר – ילך לנון.	מיועדת לנאפולי.
1 באוקטובר – 30/9 הגיע לנמל נון.	הגיעה אתמול לנאפולי.

³³ מברק מס' 402 מה- 1.10.48, [א"צ]. (12 תותחים ימיים הגיעו ב"ארסיה" רק ב- 10.11.48 - עדות ארזי, חט' 15 מיכל 168 תיק 4 מסמך 11, אי"ט).

³⁴ 'מחברות שאול', 1954/24/2 עמ' 30, ארכיון צה"ל. "נתקבל 11/7/48. משלוח "אתי" ("ההושע") : 10.000 כידונים, ? 15.000.000 כדורים 7,92".

³⁵ פתק בכתב ידו של 'זקי': "שיעו יעבור מחר בשעות צהרים את (התעלה) המיצר [מסינה, בדרכה לנאפולי].

³⁶ יום שני 29 ביולי 2002 – אריאל ורדי, 'גדעוני' זוכר שהפליג עם דן בן אמוץ מגנואה לחיפה עם מטען חומרי נפץ וכיסוי שקי בצל.

³⁷ פניני זזה, "המשימה רכש", עמ' 198, מציין שהיא הגיעה ב- 24 לספטמבר (יתכן שעזבה ביום זה).

הפלגה רביעית

תאריך הגעה ארצה: 28 באוקטובר 1948.

משקל המטען: כ-300 טון³⁸, ציוד לחיל האוויר ו-6 סירות מחץ³⁹.

צוות המלווים: ימאי הפלי"ם חיים סנש ומשה תנורי 'הגדעוני' (שניהם חזרו לאחר הפלגה זו לאיטליה בספינת הרכש 'ארסיה' ונעצרו ברג'ו קלבריה).

ב-30 בספטמבר 1948, בסיום הפלגתה השלישית חזרה שיעו לנמל נאפולי. ב-4.10 דווח 'זקי', משה זקימוביץ, הממונה על שלוחת 'המוסד לעליה' באיטליה לספיר, מרכז הרכש באירופה: "מחר מעמיסים 'השיעו' עם חלקי ח"א" בנמל נאפולי. למחרת היום הוא הוסיף, כי: "שם 'השיעו', דליה". נסיבות ההחלטה לשנות את שם שיעו אינן ידועות לנו ו'זקי' – אם ידע – לא דווח על כך לספיר ובפועל, המשיכה המערכת לכנות את 'הממזרת' בשמה המקורי. ע"ס דווחו של 'זקי' כתב ספיר לאשכול-שאול אביגור, כי: "על 'השיעו' מטעינים כ-400 טון חלקים של חיל האוויר. על יום הפלגתו נודיע"⁴⁰ ו'זקי' רשם ביומנו האישי, כנראה לתזכורת: "האם מעמיסים את השיעו ?

ב-7.10.48 טלפנו מ'המוסד' באיטליה למטה הרכש בז'נבה: "מעמיסים 'השיעו'. חסר נייר אחד [איזה ?] לכן יש עיכובים". למחרת היום דווח 'זקי' לספיר: " 'השיעו' מטעינים כבר יומיים ויש קשיים גדולים בגלל אנשי ח"א" [א"צ]. ב-9.10 קיבל ספיר דו"חות סותרים מאיטליה, מקור אחד דווח: "גמרו [להטעין] אתמול" והמקור השני דווח "גמרו מחר"; ואכן, למחרת היום ב-10.10 דווח לספיר: " 'השיעו' עוזב בעוד שעתיים עם 300 טון. היתר שנשאר ייקחו ב'חבצלת' [ספינת המעפילים לשעבר, 'לניצחון' Tulia Christina, שהועסקה ע"י מערכת הרכש והגיעה לנאפולי ב-20/10, בפקודו של 'יונגי'⁴¹ כ-200 טון". כעבור כמה שעות דווח 'זקי' לספיר: "ב-13.30 יצא 'השיעו' [מנמל נאפולי]... שלח [גם] 3 סירות [מחץ]". אין זו פעם ראשונה – וגם לא האחרונה – שמקבלי ההחלטות קבלו דו"חות סותרים.

זמן מה לאחר צאתה מהנמל, בחולפה ע"פ האי קפרי, אירעה תקלה במנוע. למחרת היום – בעיצומה של עבודת התיקון – הבריכו ספיר ורן [כנראה נציג ח"א במטה הרכש באירופה] לאשכול וחי [יששכר חי, הממונה על ח"א]: "ב-10.10... יצא 'השיעו' ל'ארנון' [ארצה]. המטען שעליו כ-300 טון כולו לחיל האוויר, פרט לשלוש סירות [מחץ] מתוך עשרים... שקנינו אצל אילין". אפרים אילין טיפל ברכישת סירות המחץ ושיגורן ארצה, עבור מערכת הרכש. נראה שבשלב זה בז'נבה לא ידעו עדיין על התקלה.

למחרת היום התברר שצוות שיעו אינו מסוגל להתגבר על התקלה. במהלך הדווח לתחנת 'המוסד' ברומא נותק הקשר והמערכת נכנסה ללחץ. 'זקי' שהיה, בהגדרה, ממונה על תפעול "הצי" הישראלי – אוניות עלייה ורכש – במימי איטליה, ניצל את שהותה של 'הדרומית' (SS Kefalos), אונית רכש שהועברה לידי 'המוסד' ושהתה בנמל נאפולי לקראת הסבתה להובלת עולים וביקש מרב החובל, אדולף אוקו יהודי- אמריקני, שיחלץ את שיעו בגרירה לנמל. רב החובל נענה לבקשה, בתנאים המוצגים במכתב שהוא היפנה לרב החובל של שיעו. ראוי לציין ששתי האוניות, שנשא דגלים זרים, היו דה-פקטו בבעלות-ישראלית ול'זקי' היתה הסמכות להורות לרבי החובלים מה לעשות (לא איך), וע"כ מוזר הדבר שרב החובל, הוא שהתנה את התנאים להסכמתו, ביניהם גם תשלום שעות נוספות לצוות:

³⁸ פני זהה, 'המשימה רכש' עמ' 198.

³⁹ עד מהרה נקראו הסירות 'סירות יוחאי' ע"ש מפקדה הראשון של יחידת הסירות, יוחאי בן נון. בליל ה-22 באוקטובר 1948 זכתה פלגה בפיקודו להטביע את אונית הדגל המצרית בחוף עזה.

⁴⁰ מכתב מה-4.10.48 סימול 2/ א 25, [א"צ].

⁴¹ 633/56, 3, [א"צ]. המלווה, 'יונגי', מתנדב מקנדה בשם **מני וינסטיין**, שהגיע ארצה באונית המעפילים 'גאולה' והתנדב לפלי"ם.

S. S. KEPHALOS
12 October 1948

To: Master
S. S. Seio

Sir:

We agree to tow your vessel, the ^{21.0} M. S. Seio, to Naples for the following considerations:

- 1) our vessel to ^{25 21.0} paid its basic costs for the time involved in rendering you ^{21.0} this towing service
- 2) consideration be given to overtime payment for all crew of my vessel from the time of our departure to our arrival with your vessel in tow in the above named port
- 3) in consideration of the stipulations herein contained we agree to a waiver of all salvage claims and liens.

Very truly yours,

A. S. Eko, Jr.
Master

A.S.E., Jr.
220

המוסד' צירף להפלגה את 'הגדעוני', יחיאל אדמוני. מיד לאחר יציאתם מהנמל ב-12.10 הצליח יחיאל להקים קשר עם שיעו, שאיפשר את המפגש בין השתיים. הגרירה נמשכה מספר שעות. בהגיעם לקרבת נמל נאפולי הצליחה 'השיעו' להפעיל את המנוע ולהיכנס בכוחות עצמה. אין בידנו מידע על הסכום ש'המוסד' שילם לצוות. לאחרונה הגיעה לידי עדות של המכונאי הראשי, יהודי-אמריקני בשם נתנאל רטנר, לפיה הוא קיבל \$ 1,300 - סכום נכבד באותם ימים. רב החובל אוקו זכה למכתבי תודה, מ'זקי' (בעברית) ומרב החובל של שיעו.

דאגת מערכת הרכש לשהותה של אוניה טעונה רכש חיוני בנמל זה, אמנם "דידותי", התבטאה בשיחות הטלפון שהתנהלו בין ז'נבה לרומא.. ב- 13.10 הובעה תקווה: "השיאו חזר בגלל קלקול. יצא בעוד יום-יומיים"⁴². ב-15.10 דווח 'זקי' לספיר: "השיאו יגמור מחר את תיקונו ויפליג... שמו עוד שלוש סירות [מחץ]". בשלב זה החליטה מערכת הרכש לצרף להפלגה נציג חה"א כמלווה מטעמה: "ביל גלס... על השיאו, הנושאת חלקים לחיל האוויר". למחרת היום, דווח ספיר לשאול אביגור ולחה"י על התקלה. על אף הדו"ח האופטימי של 'זקי', הוא נמנע עדיין - במידת מה של צדק - מלהתחייב למועד ההפלגה: "השיאו שהפליג ל'ארנון' [ארצה] ב-10.10 חזר מדרכו בגלל קלקול. על מועד צאתו נודיעכם"⁴³.

⁴² 3 633/56 עמ' 83. [א"צ].

⁴³ עמ' 66, 67 ומברקים מס' ט"ו, תס"ח ו"ב מה-16.10.48, [א"צ].

תיקון שיעו ארך כשבוע ימים. כאמור, זמן זה נוצל להוספת עוד 3 סירות מחץ למטען. לדברי חיים סנש גם הוא ומשה תנורי 'הגדעוני' הצטרפו לאוניה במהלך התיקונים בנאפולי⁴⁴. ב-20 באוקטובר יצאה שיעו בדרכה ארצה. כעבור יומיים היא נכנסה להצטיידות בנמל בארי ולמחרת דווח למטה הרכש בז'נבה כי: " 'השיעו' מתקדם בסדר". ב-23 באוקטובר הבריך ספיר לאשכול: "את 'השיעו' יש להחזיר מיד עם פרוץ [המטען], ללא כול דיחוי. עליו לקבל פחם ולנסוע ל'ורם' [ויגוסלביה] לקבל משלוח 'איתי' [אהוד אבריאל] שהוכן ונמצא בחלקו ב'ורם'⁴⁵. כעבור יומיים, ב-25.10, שוחח שייקה דן, נציג 'המוסד' בויגוסלביה עם 'זקי' על 'המשלוח הנ"ל": "... מקווה לקבל את התשובה בעניין 'היורקים' [מטוסי Spitfire] בעוד יום-יומיים. יש לזרז את משלוח כול 'היורקים'... [הכוונה למטוסים שנרכשו מצ'כיה - "החזזה על ה-50 נחתם סופית ומקווים להוציאם בזמן הקרוב ביותר"⁴⁶ לויגוסלביה]. באותו יום דווח 'זקי' ארצה: " שיעו – עבר את האי הגדול [כרתים] ועומד בקשר עם 'ארנון', כוון לשייקה" דן. תזכורת בדבר הכוונתה לאחר פריקתה לעבר ויגוסלביה.

ב-26.10 שידרה שיעו מברק שהופנה למערכת הרכש בארץ: "על הספון 50 חביות שמן ו-3 ארגזים סירות גדולות [סירות המחץ]..."⁴⁷. כעבור יומיים, ב-28.10.48, הגיעה שיעו לחיפה. באותו יום הבריך שאול לספיר בז'נבה ולפליקס דורון, יד ימינו של אהוד אבריאל בפראג: "הודיעו מיד מתי יצאו 'היורקים' המוכנים מ'עפרי' [צ'כיה]. מתי יצאו הבאים אחריהם. הודיעו פרטי הסידורים"⁴⁸. חלק מהמטוסים היו אמורים לטוס לתחנת המעבר בויגוסלביה ולהמשיך ארצה וחלקם יועדו להישלח בדרך הים. למחרת הבריך שאול ל'אבני' - ישראל דיקנשטין ול'זקי' באיטליה: "פריקת שיעו הסתיימה בסדר גמור", אך עוד באותו יום, הוא נאלץ לשגר מברק נוסף: " שיעו ישהה ב'ארנון' כמה ימים והיא זקוקה לתיקון רציני"⁴⁹. כעבור יומיים נוספים, ב-31.10.48, שיגר שאול מברק נוסף: "מתברר ששיעו זקוקה לתיקון שיאריך כעשרה ימים. הוא ייעשה בחיפה"⁵⁰. יומיים לאחר מכן הוא נאלץ לעדכן את 'זקי': "בניגוד להודעתי הקודמת מפליגה שיעו היום לאחר תיקון קל בלבד. נתברר שאין לעשות כאן התיקון היסודי ש'השיעו' זקוק לו"⁵¹. צוות המלווים הוחלף, אך התיקון הקל התארך ושיעו יצאה ב-5.11 מחיפה. בהיותה בדרך לנאפולי החליט ספיר: שיעו – לשייקה [ויגוסלביה, להובלת 'היורקים'] ואם לאו, [נאלץ] לחכור כלי [אחר]⁵².

ב-9 בנובמבר, בעת שחצתה את הים היוני, נצטוותה שיעו להיכנס לתדלוק ותיקוני דרך בנמל בארי ומשם להמשיך להעמסה בויגוסלביה. בשל תקלת מנוע שאירעה ב-11 בנובמבר, נכנסה שיעו לנמל גליפולי. עד מהרה התברר שליקויי המנוע מחייבים העברתה לנמל נאפולי להמשך התיקונים. הניסיון לתקן את המנוע ע"מ לאפשר לשיעו להגיע בכוחות עצמה לנאפולי, נכשל. כשבוע לאחר כניסתה לגליפולי, הוחלט לגרור אותה לנאפולי. המשימה הוטלה על ספינה חכורה בשם Apuania שהייתה מוכרת היטב למערכות הרכש והעליה (במחצית מאי 1948 היא נחכרה בנאפולי למשימה חד-פעמית – הובלת מטען רכש מאלג'יר לת"א. הספינה, שזכתה לכינוי 'אטלס', הגיעה למעגן ת"א ב-6 ביוני 1948; ובסוף יוני היא נחכרה שנית לגרירת 'חיעם' מהאי מילוס לנאפולי). הגוררת, שיצאה מנאפולי לגליפולי, החלה בגרירת שיעו ב-22.11 והגיעה לנאפולי כעבור שלושה ימים.

התיקונים בנאפולי נמשכו כחודש וחצי, עד אמצע ינואר 1949 וכללו בין היתר את התקנת המנוע בסכום של 4,800.000 לירות (כ-8,000 \$ במחירי 1948): "כול העבודות שתהיינה נחוצות בכדי להביא את המנוע ומכשירי העזר... למצב של עבודה תקינה ומושלמת" (אישור חוזה ע"י חב' Jonia רומא – משרד 'כיסוי' של 'המוסד לעליה' - לחב' O.N.I. נאפולי, ב-6.12.48).

⁴⁴ לא ידוע לי מי היו המלווים בעת הפלגתה מנאפולי ב-10 באוקטובר עד להגעת חיים ומשה. יחיאל אדמוני זכר שבני קרביץ היה על סיפון השיעו. לבני לא זכור שהוא עבר חווית חילוץ. שוחחתי עם שניהם – י. ב-צ.

⁴⁵ מברק מס' 442 מה-24.10.48, [א"צ].

⁴⁶ מכתביו של ספיר, מה-6.9.48 לאשכול, מיכל 168, תיק 7, אי"ט ולשאול, מה-4.10.48 – 25/א/2, [א"צ].

⁴⁷ טפס מברק מה-26.10.48, 132/51/83, א"צ.

⁴⁸ מברק בהול מס' 500 מה-28.10.48, [א"צ].

⁴⁹ מברקים דחופים מס' 381, 385 (בתגובה למברקים מס' 626, 630) מה-29.10.48, [א"צ].

⁵⁰ מברק דחוף מס' 523 מה-31.10.48 (בתגובה למברק מס' 635), [א"צ].

⁵¹ מברק מס' 13 מה-2.11.48 (בתגובה למברק מס' 652), [א"צ].

⁵² מסמך 633/56, 3, [א"צ].